

Rapport Plan van aanpak SMP

Gemeente Gennep & Mook en Middelaar

Status van het
document:

Definitief

Datum: 12-11-2025

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp
Projectnummer
Klant

Auteur
Gecontroleerd door
Datum
Documentreferentie

Handelsregister 30129769
Plan van aanpak SMP
51027769
Gemeente Gennep en gemeente
Mook en Middelaar
Rick Morks
Michelle Pijpers
12-11-2025
Pva gemeente Gennep en Mook en Middelaar Definitief

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding.....	1
2	Afbakening.....	3
2.1	Gebied.....	3
2.2	Werkzaamheden	5
2.3	Betrokkenen	6
2.4	Soorten.....	6
3	Juridische kaders en wettelijke eisen	8
3.1	Verbodsbepalingen	8
3.2	Wettelijk belang	9
4	Nulmeting en methodes	10
4.1	Populatie-inschatting en verkenning	10
4.2	Soortgericht veldonderzoek	11
4.3	Soorten en onderzoeksmethode	11
4.4	Innovatie en methodiek	13
5	Mitigatie en compensatieplan	15
5.1	Ecologische plus	15
5.2	Ecologisch werkprotocol en logboek.....	15
6	Monitoringsplan	17
6.1	Doel	17
6.2	Monitoring staat van instandhouding	17
6.3	Methode van monitoring.....	17
7	Management- en administratieplan	18
8	Gebiedsvergunning	19
8.1	Overleg met de provincie Limburg	19
9	Planning.....	20
9.1	Globale planning	20

1 Inleiding

Het onderhavige rapport vormt het plan van aanpak voor de ontwikkeling van een Soortenmanagementplan (SMP) in de bebouwde kommen van de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar. Gezien de omvang en complexiteit van een SMP, is het essentieel om te beginnen met een duidelijk afgebakend plan van aanpak dat de werkzaamheden, het gebied en de soorten waar het SMP voor zal worden opgesteld (SMP soorten) afbakent. Deze initiële fase is cruciaal vanwege de unieke vereisten en risico's van elk onderdeel. Dit raamwerk wordt uitgewerkt in het onderhavige rapport.

De ambitie van de gemeenten is om door middel van het SMP de populaties van huismussen, huizswaluwen, boerenwaluwen, gierzwaluwen en gebouwbewonende vleermuizen duurzaam te behouden en te laten groeien, terwijl tegelijkertijd de verduurzaming van gebouwen wordt versneld. Voor het renoveren en verduurzamen van gebouwen is vaak een vergunning vereist op grond van de Omgevingswet, vanwege de aanwezigheid van beschermde diersoorten. Om deze uitdaging aan te gaan, willen de gemeenten een SMP opstellen waarmee zij in één keer een gebiedsvergunning kunnen aanvragen voor bebouwde gebieden binnen hun gemeente. Voorkomen van sterfte van flora en fauna tijdens ingrepen is daarbij van groot belang. Uiteindelijk kunnen de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar los van elkaar een SMP aanvragen voor betreffende gemeente.

Het SMP richt zich op zowel beschermende maatregelen als een proactieve aanpak door het aanbod van geschikte habitats en nestlocaties te behouden en te versterken. Het doel is om het leefgebied van gebouwbewonende beschermde soorten te beschermen door de ecologische functies op gebiedsniveau te waarborgen, terwijl tegelijkertijd de lasten voor verduurzamingsprojecten worden verminderd. Het SMP zal bestaan uit ambitieuze en langetermijnvisie, evenals mitigatie- en compensatieplannen, effectbepalingen en de staat van instandhouding (gebaseerd op de nulmeting), monitoringsplannen en een management- en administratieplan. Het SMP richt zich op het populatieniveau en niet zozeer op het niveau van het individu, waardoor de ecologische functies op bredere schaal worden geborgd.

Op basis van huidige en toekomstige knelpunten voor de soorten worden maatregelen opgenomen in het mitigatie- en compensatieplan om de staat van instandhouding (Svi) te borgen en te verbeteren. In dit plan wordt onderscheid gemaakt tussen de aard en omvang van de voorgenomen ingreep. Met het uitgewerkte SMP kan een gebiedsvergunning bij het bevoegd gezag worden aangevraagd. In het SMP wordt ook aangegeven voor hoe lang de omgevingsvergunning wordt aangevraagd, met een maximale termijn van 10 jaar vanaf verlening van de vergunning. In hoofdstukken 2 t/m 8 staan de details beschreven voor het specifieke SMP voor gemeenten Gennep en Mook & Middelaar.

1.1 Aanleiding

De gemeenten Gennep en Mook & Middelaar streven ernaar, middels een Soortenmanagementplan (SMP), de staat van instandhouding (SVI) van beschermde diersoorten actief te verbeteren en tegelijkertijd verduurzaming en verbouwingswerkzaamheden van gebouwen mogelijk te maken. Een SMP maakt het mogelijk om op gebiedsniveau te werken, waardoor er niet voor iedere afzonderlijke verduurzamings- en verbouwingsproject een omgevingsvergunning nodig is. Zo verkrijgt men een overzicht van de belangrijke functies binnen de gemeenten Gennep en Mook & Middelaar, denk bijvoorbeeld aan foerageergebieden, kraamverblijven, winterverblijven en vliegroutes voor vleermuizen, zodat deze functies effectief beschermd en versterkt kunnen worden.

Op grond van een SMP kan de provincie Limburg omgevingsvergunningen verlenen voor flora- en fauna-activiteiten, waarbij mitigerende en compenserende maatregelen ervoor zorgen dat de populaties van de betrokken diersoorten in een gunstige SVI blijven of komen.

In december 2024 heeft de provincie Limburg de Handreiking SMP Limburg opgesteld. Deze handreiking biedt initiatiefnemers, die een SMP in het kader van de Omgevingswet willen laten opstellen, een helder raamwerk. Hierin wordt duidelijkheid gegeven over de onderdelen die getoetst worden bij aanvragen voor een gebiedsgerichte omgevingsvergunning. Het onderhavige plan van aanpak is opgesteld op basis van de Handreiking SMP Limburg en dient als voorafgaande stap voor het SMP.

In onderhavige plan van aanpak komen de volgende zaken terug die specifieke betrekkingen hebben op de gemeenten Gennep en Mook & Middelaar:

1. aanleiding en doel van het SMP en de gebiedsvergunning;
2. afbakening gebieden, werkzaamheden en soorten;

Op hoofdlijnen zal ook ingegaan worden op de volgende onderdelen, welke pas specifiek uitgewerkt worden in het SMP:

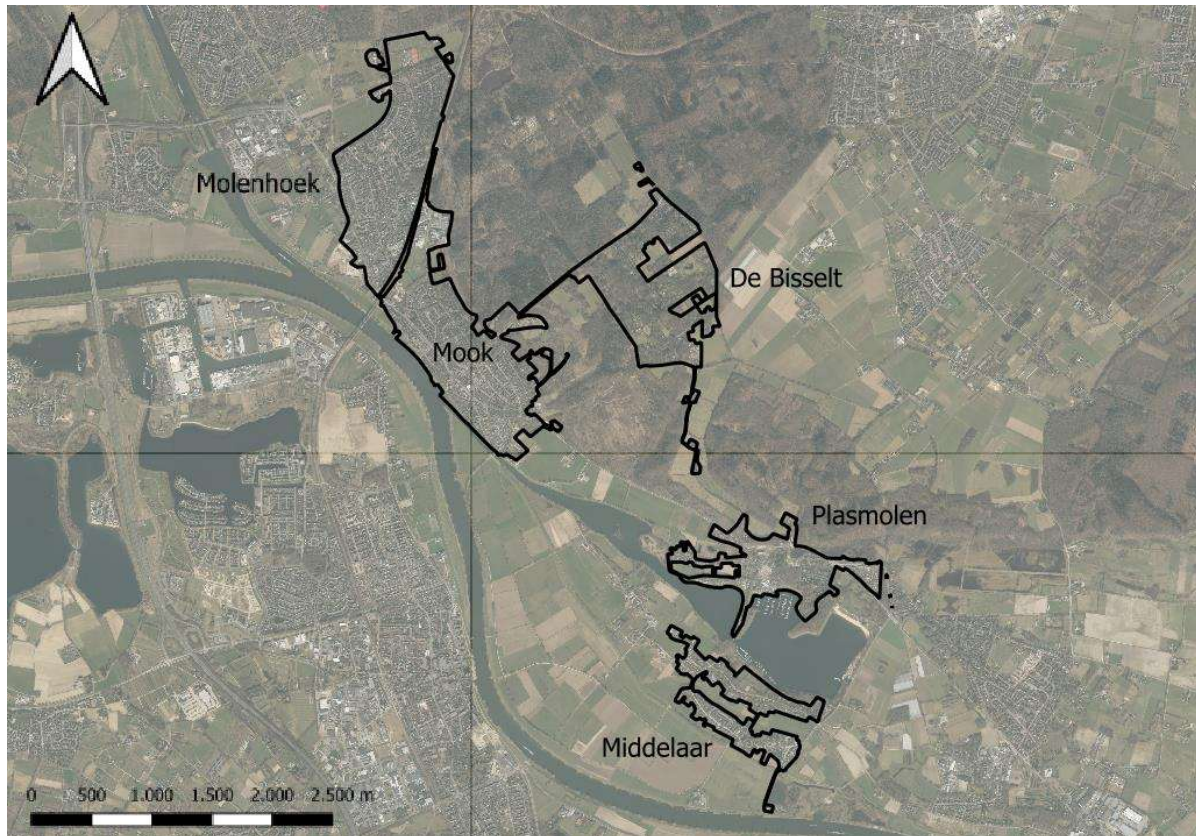
3. Juridische kaders en wettelijke eisen;
4. nulmeting;
5. effectenbepaling en staat van instandhouding;
6. ambitie en lange termijn visie van de gemeente;
7. mitigatie- en compensatieplan
8. monitoringsplan;
9. management- en administratieplan

In overleg met de gemeente Gennep en Mook & Middelaar en de provincie Limburg is de invulling van het plan van aanpak besproken en in onderhavige rapportage nader uitgewerkt.

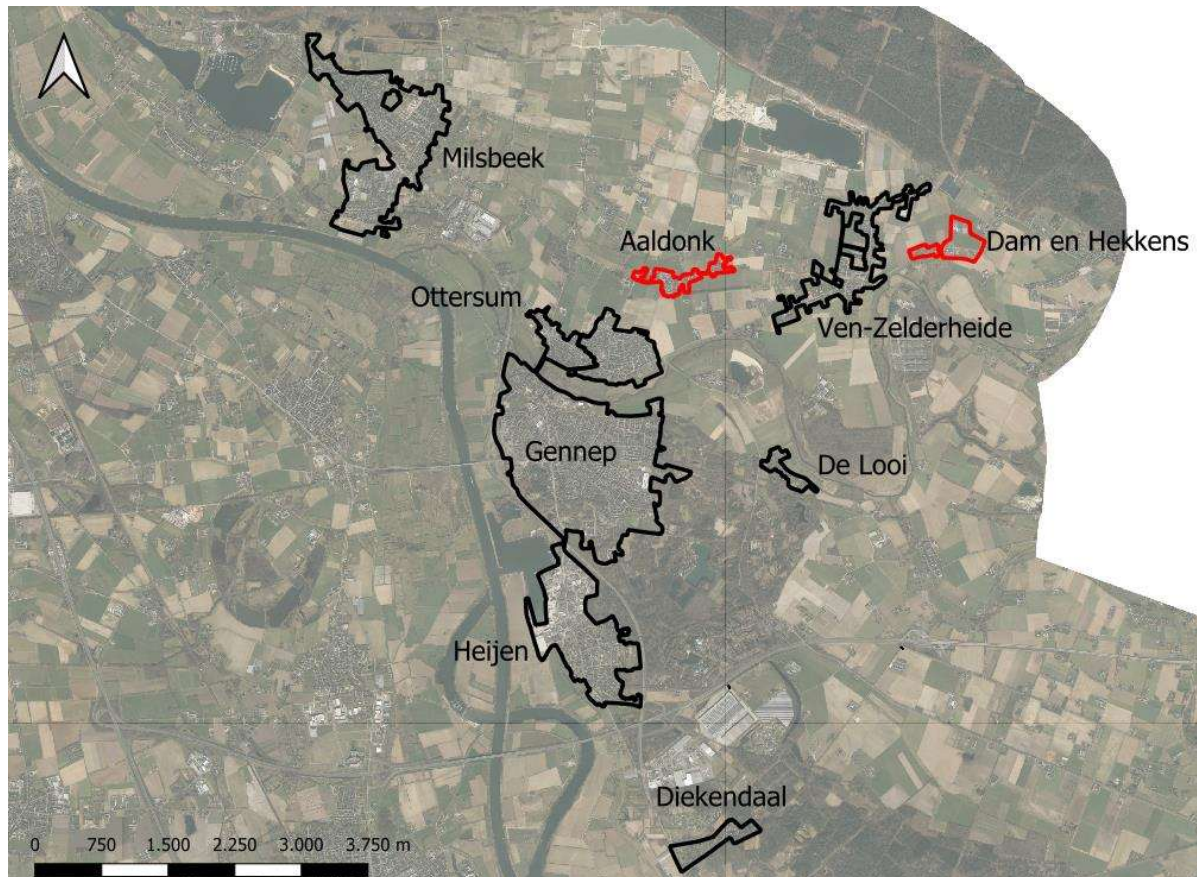
2 Afbakening

2.1 Gebied

Het onderzoeksgebied betreft de bebouwde kom van gemeente Gennep en van de gemeente Mook en Middelaar. Het onderzoeksgebied binnen gemeente Gennep bestaat uit Gennep, Ottersum, Heijen, Milsbeek, Ven-Zelderheide, de Looi, Diekendaal (definitief onderdeel van onderzoeksgebied) en de buurtgemeenschappen Aaldonk en Dam & Hekkens (optioneel, afhankelijk van prijs in aanbesteding). Het onderzoeksgebied binnen gemeente Mook en Middelaar bestaat uit de kernen Mook, Molenhoek, Plasmolen en Middelaar en het gebied De Bisselt (figuur 2.1 en 2.2 en bijlage 1). Het SMP zal focussen op de gebouwen met een bouwjaar vóór 2000 of voor gebouwen met energielabel C of slechter (D, E, F, G). Op de kaarten zijn enkele kleine bebouwde gebieden zichtbaar, die met wegen verbonden zijn aan het centrale bebouwde gebied. Door de grote schaal van de kaart worden deze wegen weergegeven als een lijn, maar ze vallen wel binnen het onderzoeksgebied. De industrie- en bedrijventerreinen (zoals Ovenberg/Sprokkelveld, De Heij en Hoogveld/Haven Heijen en Korendal) en het wagenpark bij Diekendaal zijn uitgesloten van het onderzoeksgebied. Ook gebouwen die dateren uit de jaren vanaf 2000 vallen niet binnen de afbakening van het SMP omdat verduurzaming met negatieve gevolgen voor streng beschermde soorten niet aan orde is. Tot slot worden gebouwen uitgesloten binnen het SMP die geschikt zijn voor de gewone grootoorvleermuis omdat deze soort niet kan worden onderzocht volgens de standaard onderzoeksmethode binnen een SMP (zie hoofdstuk 4.3). Het te onderzoeken gebied zal worden ingedeeld in deelgebieden die voor de meeste soorten middels routes fietsend zullen worden onderzocht. De routes worden enkel ingetekend langs alle huizen zoals hierboven beschreven. Alle gebouwen die geen deel uitmaken van de afbakening maar wel aan de uiteindelijke route liggen worden meegenomen in het onderzoek om een complete dataset te krijgen. Deze gebouwen zullen echter geen gebruik kunnen maken van het SMP. Alle adressen die gebruik mogen maken van het SMP dienen te worden uitgewerkt in een Excel lijst (of iets vergelijkbaars).

Figuur 2.1 Onderzoeksgebied gemeente Mook en Middelaar (zwart omkaderd) in de kernen Molenhoek, Mook, de Bisselt, Plasmolen en Middelaar.

Figuur 2.2 Onderzoeksgebied gemeente Gennepe (zwart omkaderd) en mogelijke onderzoeksgebieden (rood omkaderd) in de kernen Milsbeek, Gennepe, Ottersum, Heijen, Diekendaal, Ven-Zelderheide, de Looi, Aaldonk, Dam en Hekkens.

2.2 Werkzaamheden

De gemeenten Gennepe en Mook & Middelaar willen bij alle activiteiten die betrekking hebben tot gebouwen onderbrengen in een SMP (SMP activiteiten). Hieronder zijn de meest voorkomende werkzaamheden beschreven:

Algemeen:

- Plaatsen van steigers (bijvoorbeeld plaatsen van steigers voor en/of tegen gebouwen, inzet van rolsteiger, hoogwerker);
- snoeien en verwijderen van gevelbegroeiing (bijvoorbeeld het snoeien van gevelbegroeiing om renovatie en verduurzaming van het gebouw uit te kunnen voeren. Het groen wordt direct na afloop van de werkzaamheden hersteld).

Onderhoud:

- Onderhoud aan gevels (bijvoorbeeld herstel van voegwerk en metselwerk, schoonspuiten en impregneren van gevels);
- onderhoud aan daken en goten (bijvoorbeeld reparatie aan dakbedekkingen, goten en afwatering, reparatie van installaties op het dak, vervangen kapotte dakpannen, reparatie aan dakrand, boeiboord en/of goot en schoonmaken goten);

- schilderwerkzaamheden aan de buitenzijde (bijvoorbeeld schuren, stoppen en schilderen van houtwerk en muren, Schilderwerk aan gevelstucwerk, beton en metaal, herstelwerk aan hout en beton (houtrot herstel, betonrot);

Renovatie en verduurzamen:

- Spouwmuurisolatie;
- dakisolatie aan de binnen- en buitenzijde;
- isoleren van borstweringen;
- aanbrengen van isolatiewanden aan de binnen of buitenzijde van de muur;
- vervanging bestaand glas voor HR++ glas;
- vloer- en/of kruipruimte isolatie;
- vervanging van voegwerk;
- vervangen van kozijnen, gevelbetimmering, dak betimmering, goten en afwatering;
- vervangen van installaties op het dak zoals zonnepanelen of zonneboilers;
- vervangen van dakrand, boeiboord en/of goot;
- aanbrengen zonnepanelen;
- installeren van warmtepompen en ventilatiesystemen.

Sloop en nieuwbouw

- Herontwikkeling
- Plaatsen van dakkappen;
- realiseren van uitbouw binnen huidig bouwvlak en/of opbouw;
- sloop van gebouwen;
- sloop van een gedeelte van een gebouw (zoals schoorsteen).

2.3 Betrokkenen

In het SMP wordt aangegeven wie gebruik kunnen maken van de gebied brede omgevingsvergunning. Voorbeelden van partijen die gebruik kunnen maken van het SMP zijn:

- De gemeente;
- woningcorporaties;
- projectontwikkelaars;
- waterschappen;
- bedrijven;
- particulieren.

De voorwaarden waaronder deelnemers gebruik kunnen maken van het SMP dient te worden uitgewerkt binnen het SMP.

2.4 Soorten

In het SMP dient te worden beschreven welke soorten er worden meegenomen in de gebiedsbrede omgevingsvergunning. De soorten die onderzocht dienen te worden zijn:

- Vogels
 - Huismus;
 - gierzwaluw;
 - boerenzwaluw;
 - huiszwaluw.

- Vleermuizen
 - Gewone dwergvleermuis;
 - ruige dwergvleermuis;
 - laatvlieger.

De methodes voor de te onderzoeken soorten staan uitgewerkt in hoofdstuk 4.3.

3 Juridische kaders en wettelijke eisen

Wanneer de gemeente, een woningcorporatie, particulier of derde activiteiten gaan uitvoeren waarvoor op grond van artikel 5.1 lid 2 onder g van de Omgevingswet sprake is van een flora- en fauna-activiteit, die niet onder een gedragscode of vergunning valt, is hiervoor een omgevingsvergunning nodig van de provincie Limburg. Het gewenste SMP zal dienen als basis voor een generieke omgevingsvergunning voor de gebieden, activiteiten en diersoorten die zijn weergegeven in hoofdstuk 2.4. De vergunning kan worden aangevraagd voor een periode van maximaal 10 jaar, vanaf het moment van verlening.

In het SMP dienen de juridische kaders en wettelijke eisen beschreven te worden. Deze beschrijving dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Overzicht van de verbodsbepalingen;
- onderbouwing van het wettelijk belang. In het SMP dient bij de uitvoering van het onderzoek onderbouwd te worden voor welk wettelijk belang een vergunning wordt aangevraagd;
- beschrijving van de alternatievenafweging, motiveer waarom er geen andere bevredigende oplossingen zijn en dat de SMP handelingen de beste toekomst biedt aan betrokken soorten;
- waarborging van de staat van instandhouding, geef aan waarom de SVI niet negatief wordt beïnvloed.

3.1 Verbodsbepalingen

Een verbodsbepaling is een juridische regel die bepaalde handelingen of activiteiten verbiedt om het milieu, ecologische waarden, de gezondheid, de veiligheid of andere belangen te beschermen en te reguleren.

Bij ingrepen die een negatieve invloed uitoefenen op beschermde flora en fauna, wordt een omgevingsvergunning op grond van het Besluit Activiteiten Leefomgeving (hierna Bal) afgegeven voor het vernielen van verblijfplaatsen van beschermde soorten, mits er op de juiste wijze wordt gemitigeerd en gecompenseerd. De mitigatie- en compensatiemaatregelen dienen te worden voorgelegd aan de provincie middels een vergunningsaanvraag. Voor het doden van dieren wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vergunning afgegeven.

In tabel 3.1 staat weergegeven welke schadelijke handelingen kunnen optreden, waardoor mitigerende maatregelen en een vergunning voor flora- en fauna-activiteiten noodzakelijk zijn. Deze vergunning is van belang om ervoor te zorgen dat alle essentiële functies van beschermde soorten gewaarborgd blijven. De gebiedsgerichte omgevingsvergunning kan middels een SMP worden aangevraagd voor een flora- en fauna-activiteit zoals bedoeld in de artikelen 11.37 en 11.46 van het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal).

Tabel 3.1 Overzicht van beschermingsregimes welke verboden van toepassing zijn.

Verbodsartikel	Lid	Toelichting
11.37 Bal: Vogelrichtlijn	Lid 1b	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
	Lid 1d	Het is verboden om vogels als bedoeld onder a. opzettelijk te verstoren.
11.46 Bal: Habitatsrichtlijn	Lid 1b	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
	Lid 1d	Het is verboden de voorplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
	Lid 1e	Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

3.2 Wettelijk belang

Voor het verkrijgen van een gebiedsgerichte omgevingsvergunning eist de provincie dat er een wettelijk belang gediend wordt zoals bedoeld in artikel 8.74j, eerste lid, onder b, Bkl, artikel 8.74k, eerste lid, onder b, Bkl en artikel 8.74l, eerste lid, onder b, Bkl. In het SMP dient beschreven te worden onder welk wettelijk belang de vergunning wordt aangevraagd en waarom het van toepassing is. Daarnaast is het belangrijk een motivatie toe te voegen waarom er geen andere bevredigende oplossing voor de soorten aanwezig is zoals bedoeld als in bovenstaande artikels. Het SMP kan bijvoorbeeld aangevraagd worden onder het wettelijk belang 'bescherming van flora en fauna', openbare veiligheid' en/of 'volksgezondheid'. Het is vereist dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de (streving naar) gunstige staat van instandhouding. Daarnaast is het belangrijk om in het SMP te beschrijven hoe er een ecologische plus wordt gecreëerd. Dit kan worden onderbouwd door de onderstaande vragen te beantwoorden:

- Op welke manier worden huidige knelpunten opgelost?
- Op welke wijze worden nieuwe verblijfplaatsen gecreëerd of huidige verblijfplaatsen verbeterd?
- Hoe wordt het functioneel leefgebied verbeterd?

4 Nulmeting en methodes

De nulmeting vormt het fundament van het SMP, waar de actuele situatie binnen de gemeenten wordt geanalyseerd. In deze nulmeting moeten verschillende aspecten gedetailleerd worden beschreven: de karakterisering van het onderzoeksgebied, een inschatting en verkenning van de populatie, en een beschrijving van het soortgericht veldonderzoek. Het SMP dient een volledig en betrouwbaar beeld te geven van de populatieomvang, de daarbij behorende essentiële foerageer- en/of migreernetwerken en de essentiële grote verblijfplaatsen van populaties van de betreffende soorten.

De soorten die meegenomen dienen te worden in het SMP zijn: huismus, huiszwaluw, boerenzwaluw, gierzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger (zie hoofdstuk 4.3). De overige vleermuissoorten zijn volgens de NDFF verspreidingsatlas niet in de omgeving van de gemeenten Gennep en Mook & Middelaar waargenomen of worden niet verwacht vanwege het ontbreken van geschikt habitat. Andere in gebouwen levende soorten, zoals uilen en kleine marterachtigen, zullen in een regulier onderzoek moeten worden onderzocht op locaties waar ze mogelijk aanwezig kunnen zijn. In dergelijke gevallen zal een apart traject worden gestart, waarbij de gebruikelijke onderzoeksmethoden worden toegepast.

Voor een SMP is het niet van belang om alle individuele verblijfplaatsen van de SMP-soorten in kaart te brengen. Voor het behoud van de staat van instandhouding is het van belang om te weten welke gebieden belangrijke functies vertegenwoordigen, waaronder voedselbeschikbaarheid, verblijfs-/ voortplantingsmogelijkheden en de onderlinge verbindingen tussen gebieden. Om dit in kaart te brengen dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden conform de protocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Voor de gierzwaluw wordt het grote gebieden protocol 2023 (Schoppers et al., 2023) gehanteerd, voor de huismus wordt het kennisdocument voor de huismus gehanteerd (BIJ12, februari 2023) en voor de vleermuis wordt de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden Versie 3.0 (NGB en Zoogdierverseniging, februari 2023) gehanteerd. Deze richtlijn geldt enkel voor de algemeen voorkomende vleermuissoorten (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger).

4.1 Populatie-inschatting en verkenning

Onderdeel van potentieanalyse en verkenning is een beschrijving van het literatuuronderzoek. Het literatuuronderzoek vormt naast verkennend gebiedsdekkend onderzoek, de basis van de nulmeting.

Literatuur onderzoek

Het literatuuronderzoek bestaat uit het verzamelen van alle beschikbare informatie over de te onderzoeken soorten binnen de gemeenten. Het gaat hierbij in eerste instantie om recente bevindingen en resultaten (afgelopen 10 jaar). Verschillende bronnen en stakeholders (zoals woningcorporaties) worden hiervoor geraadpleegd:

- database van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) met waarnemingen afkomstig uit de afgelopen 5 jaar;
- gemeenten Gennep en Mook en Middelaar worden gevraagd welke werkgroepen met inventarisatie-data te benaderen zijn;
- de door de gemeente uitgevoerde onderzoeken en gegevens van de afgelopen 5 jaar;
- de door de woningcorporaties uitgevoerde onderzoeken en gegevens van de afgelopen 5 jaar

Verkennend gebiedsdekkend onderzoek (potentie-analyse)

Middels gebiedsdekkend onderzoek zullen voorspellingen worden gedaan om de geschiktheid en de potentie van de structuren en de leefgebieden voor de beschermde soorten in het plangebied te

bepalen. Hiervoor wordt ingeschat in welke gebouwen, gebouwbewonende soorten verwacht worden (potentie voor verblijf-, nest- en rustplaatsen van vleermuizen en jaarrond beschermde vogels). Daarvoor kunnen de dorpskernen in clusters worden ingedeeld. De potentieanalyse kan worden uitgevoerd middels een zogenaamd geschiktheidsscan. De geschiktheidscriteria worden per soort bepaald en gebaseerd op algemene ecologische kennis, verspreidingsgegevens, literatuuronderzoek en expert judgement. De analyse van de fysieke kenmerken van de gebouwen wordt gedaan op basis van digitale gegevens (zoals BAG en AHN). Uit de analyse komt de potentie die een gebouw/cluster heeft om als verblijfplaats te dienen. In het model kan bijvoorbeeld een onderscheid gemaakt worden in verschillende (drie) klassen, namelijk: hoge, middel en lage potentie/kans op aanwezigheid van beschermde soorten in een gebouw. Een hoge kans op aanwezigheid wordt voorspeld als zowel de omgeving als het gebouw geschikt zijn. Mocht de omgeving niet geschikt zijn maar het gebouw wel, dan is de kans op aanwezigheid middelhoog. Wanneer het gebouw ongeschikt is, is de kans op aanwezigheid altijd laag.

4.2 Soortgericht veldonderzoek

Het doel van het soortgericht veldonderzoek is het in kaart brengen van de aanwezigheid van netwerken, kolonies en belangrijke soort-functie-combinaties van de SMP-soorten binnen het plangebied. Voor elke te onderzoeken soort(groep) wordt minimaal gewerkt volgens de vastgestelde inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en Sovon.

Het doel van dergelijk onderzoek is om:

- te bepalen waar belangrijke functies van vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger) en vogels (huismus, huiszwaluw, boerenzwaluw en gierzwaluw) zich bevinden;
- vervolgens te kunnen bepalen welke compenserende/mitigerende maatregelen nodig zijn voorafgaand aan klein onderhoud of aan een ruimtelijke ingreep;
- inzicht in de huidige staat van instandhouding van de SMP-soorten binnen de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar te krijgen en dit over de jaren heen te kunnen monitoren.

De omvang van de onderzoeksgebieden wordt gebaseerd op de afstand die een waarnemer per fiets (7,5-10 km/uur) op een veilige wijze binnen een uur kan afleggen, conform de richtlijn voor vleermuisonderzoek in grote gebieden (Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, 2024). Op deze manier worden deelgebieden voor de gemeenten Gennep en Mook & Middelaar gedefinieerd.

4.3 Soorten en onderzoeksmethode

Het SMP zal gebouwbewonende vogels en zoogdieren betreffen die hun verblijfplaatsen vinden in menselijke structuren en daardoor kwetsbaar zijn bij werkzaamheden aan bebouwingen. Deze diersoorten zijn synantropisch, wat betekent dat ze zich hebben aangepast aan het leven in menselijke omgevingen. Ze behoren tot de meest voorkomende streng beschermde soorten in de bebouwde kom van gemeenten Gennep en Mook en Middelaar. De beschermde diersoorten die onderdeel uitmaken van dit SMP zijn de huismus, gierzwaluw, huiszwaluw, boerenzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Hieronder staan de onderzoeksmethodes beknopt beschreven.

Huismus (1 april – 15 mei)

De huismus is sterk geassocieerd aan mensen en zijn afhankelijk van de omgeving die mensen voor hen creëren. Hun nestlocatie, waar ze van maart/april tot september broeden, is in de regel altijd gebonden aan bebouwing. Ze broeden voornamelijk in de bebouwde kom van dorpen en steden, waar ze nestelen onder dakpannen, in openingen in gebouwen of in nestkasten, welke ze het hele jaar door ook kunnen gebruiken als rustplaats (BIJ12, 2023).

Voor het huismusonderzoek worden twee veldbezoeken per route uitgevoerd in de periode van 1 april tot 15 mei, met een minimaal tussenliggende periode van 10 dagen. Starttijd is minimaal één uur na zonsopkomst. Voor de methodiek is het kennisdocument van de huismus (BIJ12, februari 2023) gebruikt.

Tijdens de tellingen wordt gezocht naar roepende mannetjes huismussen, wat een goed beeld geeft van de omvang van de populatie en het aantal nestlocaties. Locaties waar huismussen met nestmateriaal invliegen, worden eveneens als nestlocaties geregistreerd. Daarnaast wordt de essentiële leefomgeving in kaart gebracht, inclusief schuilplaatsen en foerageerlocaties in groene elementen rondom de nestplaatsen.

Tijdens de huismusronde let je ook aandachtig op huiszwaluwen en boerenzwaluwen en worden deze waarnemingen ook ingevoerd. Ook wordt er gelet op interessante gebieden die verbeterd kunnen worden voor de ecologische plus. Denk hierbij aan parken waar mogelijke vliegroutes voor vleermuizen ontbreken.

Gierzwaluw (15 mei – 15 juli)

De gierzwaluw is een koloniebroeder, welke in Nederland vrijwel alleen broedt in bebouwing. Hun voorkeur gaat uit naar oude bebouwingsvormen in dorpen en steden. Daar nestelen ze onder dakpannen, in/op (spouw)muren en in gaten en spleten. Het onderzoek naar de gierzwaluw wordt uitgevoerd volgens het Gebiedenprotocol Gierzwaluw (Schoppers et al., 2023) en bestaat uit twee fasen: een verkennend onderzoek en twee verdiepende onderzoeken.

Verkennend veldbezoek: Allereerst vindt er een verkennend veldbezoek plaats waarbij wordt gericht op het lokaliseren van kolonies in het onderzoeksgebied. Het hele onderzoeksgebied wordt hierbij bezocht. Dit verkennende bezoek wordt gecombineerd uitgevoerd met het vleermuisonderzoek en zal starten 1,5 uur voor zonsondergang. Na het verkennend veldbezoek worden er gebouwen of gebieden ingetekend, waar er gierzwaluwnesten worden verwacht, die tijdens het verdiepende onderzoek nader worden onderzocht.

Verdiepende veldbezoeken: Tijdens de verdiepende veldbezoeken worden de gebieden waar tijdens het verkennend onderzoek kolonies zijn aangetroffen bezocht. Het doel van de verdiepende onderzoeken is het lokaliseren van nestlocaties in de kolonies. De focus ligt bij beide tellingen op nest indicierend gedrag. De verdiepende bezoeken worden uitgevoerd als losse gierzwaluw rondes.

Huiszwaluw en boerenzwaluw (10 juni – 10 augustus)

Voor de nulmeting van de huiszwaluw en boerenzwaluw worden overdag nesten geteld volgens de telrichtlijnen van Sovon. Bewoonde nesten zijn te herkennen aan een goede conditie, in- en uitvliegende huis- of boerenzwaluwen, al dan niet uit de nestopening kijkende jongen, en aanwezigheid van uitwerpselen onder de nesten. Het is mogelijk dat huiszwaluwen ook in kunstnesten broeden. Door middel van deze tellingen van huis- en boerenzwaluwnesten wordt een accuraat beeld verkregen van het aantal broedparen.

Vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger)

Het onderzoek binnen het SMP focust zich voornamelijk op gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger). Om de populatie goed in kaart te brengen dienen de kraam, zomer, paar en (massa)winterverblijfplaatsen alsmede de foerageerlocaties en vliegroutes onderzocht te worden. Voor de methode van de uitvoering van het vleermuisonderzoek wordt de "Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden" gehanteerd (Netwerk Groene Bureaus en Zoogdiervereniging, 10 januari 2024).

Alle deelgebieden worden op de fiets onderzocht door ecologen met aantoonbare ervaring. De waarnemer maakt gebruik van een batdetector met opnamemogelijkheid, zoals de Elekon Batlogger M. De provincie Limburg staat toe dat junior ecologen de werkzaamheden uitvoeren, mits zij begeleid worden door een ervaren ecooloog en dat de data verwerkt wordt door een ervaren ecooloog. Deze aanpak is in lijn met de methode in de Richtlijn Vleermuisonderzoek Grote Gebieden. Wanneer

tijdens de fietsrondes in de kraamperiode (15 mei tot 15 juli) kraamverblijfplaats indicierend gedrag van vleermuizen wordt waargenomen, zal binnen 24 tot 48 uur een telronde worden uitgevoerd om het aantal individuen (uitvliegende vleermuizen) in het betreffende gebouw te tellen. De telrondes kunnen eveneens door junior ecologen worden uitgevoerd.

Meervleermuis en gewone grootoorvleermuis

De werkzaamheden volgens de richtlijn leveren voor de gewone grootoorvleermuis en meervleermuis onvoldoende onderbouwing en informatie op. Het protocol stelt dat voor aanvullende soorten, buiten de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger, een aanvullende onderzoeksinspanning vereist is. Voor de gewone grootoorvleermuis en de meervleermuis worden er in de toekomst nog aanvullende modules uitgebracht. Tijdens het vooroverleg met de provincie Limburg op 25 augustus 2025 zijn de scenario's voor het onderzoek naar de gewone grootoorvleermuis en meervleermuis besproken:

Meervleermuis

Binnen het SMP wordt de meervleermuis niet onderzocht tijdens het veldwerk. Voor de meervleermuis zullen er zones worden gecreëerd waarin maatregelen zullen worden getroffen om eventueel voorkomende meervleermuizen van verblijfplaatsen te voorzien. Het aantal, de soort maatregelen en de locaties van deze maatregelen dienen te worden onderzocht in een bureaustudie en worden ecologisch onderbouwd in het SMP. Provincie Limburg is voornemens een provinciaal onderzoek naar de meervleermuis uit te voeren. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kunnen in de toekomst meer specifieke maatregelen worden getroffen voor de meervleermuis.

Gewone grootoorvleermuis

De gewone grootoorvleermuis wordt niet meegenomen in het SMP-onderzoek. Voordat het onderzoek start, worden specifieke gebouwen geselecteerd waarin deze soort mogelijk voorkomt, zoals kerken, woonboerderijen en andere geschikte panden. Daarnaast zullen de onderzoekers tijdens de rondes voor de huismus extra aandacht besteden aan het uitbreiden van deze lijst met gebouwen. Hoewel de gewone grootoorvleermuis niet binnen het SMP wordt onderzocht, worden de standaard onderzochte soorten (huismus, gierzwaluw, huiszwaluw, boerenzwaluw, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger) bij deze geselecteerde gebouwen wel betrokken. Wanneer er werkzaamheden gepland zijn aan één van deze gebouwen, wordt de gebiedsbrede vergunning van het SMP gebruikt voor de standaard onderzochte soorten. Voor de gewone grootoorvleermuis wordt dan een aanvullend regulier onderzoeksproces gestart en, indien nodig, zal een aparte vergunning worden aangevraagd.

Andere vleermuissoorten

Bij het aantreffen van een andere vleermuissoort (dan de SMP-soorten) wordt zo spoedig mogelijk contact opgenomen met de opdrachtgever. Tijdens een overleg wordt besproken wat de consequenties hiervan zijn. De consequenties worden na het vinden van de soort tevens afgestemd met de provincie Limburg, om te kijken of het bevoegd gezag hier aanvullende eisen aan stelt.

Overige soorten

Tijdens de onderzoeken naar vogels en vleermuizen worden waarnemingen van overige soorten eveneens gedocumenteerd. Het betreft soorten zoals de marterachtigen, zwarte roodstaart, uilen, en andere opvallende soorten. De informatie over de verspreiding van deze soorten draagt bij aan de duurzaamheid en het natuurbewustzijn van de gemeente. Deze gegevens worden tevens gedeeld met de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD).

4.4 Innovatie en methodiek

Binnen deze aanbesteding wordt het gebruik van innovatieve methoden voor veldonderzoek aangemoedigd. Opdrachtnemers worden uitgenodigd om, naast gangbare en erkende

onderzoeksmethoden, ook vernieuwende technieken toe te passen die bijdragen aan een hogere datadichtheid, actualiteit en betrouwbaarheid van het Soortenmanagementplan (SMP). Voorbeelden hiervan zijn onder andere sensor-flooding en soortenherkenning middels AI.

Indien dergelijke innovatieve methoden worden voorgesteld, dient de opdrachtnemer deze te onderbouwen met een gedetailleerde beschrijving van de werkwijze, de verwachte meerwaarde en de wijze van kwaliteitsborging. De voorgestelde methode moet aantoonbaar gelijkwaardig of beter presteren dan gangbare methoden, voldoen aan de kaders van de Omgevingswet en vooraf goedgekeurd zijn door de Provincie Limburg. Innovatieve methodes mogen dan na goedkeuring van de provincie Limburg worden gebruikt naast de reguliere onderzoeksmethodes.

5 Mitigatie en compensatieplan

Op basis van de SMP-activiteiten worden maatregelen voorgeschreven in een mitigatie- en compensatieplan. In dit plan wordt beschreven welke acties worden ondernomen om de populaties van SMP-soorten te behouden of verbeteren tijdens werkzaamheden die plaatsvinden onder de gebiedsvergunning. In dit rapport wordt bijvoorbeeld beschreven welke en hoeveel alternatieve verblijfplaatsen er gerealiseerd dienen te worden bij de verschillende SMP-activiteiten.

Alle mogelijke maatregelen worden vastgelegd, met een gedetailleerde beschrijving van mitigatie en ecologische onderbouwing. Voor permanente compensatie wordt uitgeschreven hoe de maatregelen voldoen aan de gestelde eisen, welke randvoorwaarden gelden en of ze experimenteel zijn of gebaseerd op bewezen methoden. Het mitigatie- en compensatieplan dient de volgende punten te bevatten:

- Mitigatie en compensatie van soort-functie combinaties (alternatieve verblijfplaatsen).
- Bewezen effectieve maatregelen en, indien van toepassing, experimentele maatregelen (experimentele maatregelen mogen maximaal 50% meetellen als alternatieve maatregel en voor kraamverblijfplaatsen mogen onbewezen effectieve voorzieningen niet worden toegepast).
- Compensatie en verbetering van het leefgebied (ecologische plus).
- Ecologisch werkprotocol en logboek.

In sommige gevallen is maatwerk vereist om de functies te behouden. Bij maatwerk moet de situatie door een ecooloog beoordeeld worden. Een ecooloog kan dan passende maatregelen adviseren en (een deel van) een ecologisch werkprotocol opstellen. Maatwerk dient vóór de uitvoering ter goedkeuring voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag.

De eisen, voorwaarden en/of werkwijzen die van toepassing zijn, zijn overeenkomstig met de kennisdocumenten van de huismus (BIJ12 2023), gierzwaluw (BIJ12 2023), gewone dwergvleermuis (BIJ12 2024), ruige dwergvleermuis (BIJ12 2024), kleine marterachtigen (BIJ12, 2024) en voor de spreeuw en huiszwaluw worden de richtlijnen van SOVON gehanteerd. Bij het uitbrengen van nieuwe versies van de kennisdocumenten, treden deze onmiddellijk in werking voor alle toekomstige SMP-activiteiten en bijhorende compenserende maatregelen. Voor soorten waarvan een gestandaardiseerd protocol ontbreekt wordt maatwerk uitgevoerd.

5.1 Ecologische plus

Naast het compenseren van verloren verblijfplaatsen, is het nodig om aanvullende maatregelen te nemen die de habitats van beschermde soorten verbeteren en uitbreiden. Het realiseren van een zogenaamde 'ecologische plus' betekent dat een netwerk van een soort aantoonbaar wordt verbeterd in termen van verblijfplaatsen, leefgebied en voedsel/verbindend habitat binnen het SMP-gebied. Binnen de ecologische plus wordt beschreven wat de huidige knelpunten zijn voor beschermde soorten, hoe deze knelpunten worden opgelost en hoe het huidige netwerk van de beschermde soort wordt verbeterd.

5.2 Ecologisch werkprotocol en logboek

Een ecologisch werkprotocol beschrijft de werkwijze van ingrepen die invloed hebben op de SMP-soorten. In dit protocol wordt aangegeven hoe doden en verwonden wordt voorkomen, welke methoden voor het natuurvrij maken worden toegepast, welke controles uitgevoerd moeten worden voorafgaand aan de SMP-activiteiten, welke perioden geschikt zijn voor specifieke werkzaamheden, de gewenningsperiodes per soort, de fasering van de werkzaamheden, de borging van voldoende alternatieve verblijfplaatsen, de beschrijving van nieuwe permanente voorzieningen en hoe aan de zorgplicht wordt voldaan.

Tijdens de werkzaamheden worden alle maatregelen gedocumenteerd in een logboek. Dit logboek dient duidelijk weer te geven wie de initiatiefnemer en de uitvoerende partij zijn. Daarnaast moet worden vermeld welke voorzorgsmaatregelen zijn getroffen om doden en verwonden te voorkomen en dat er tijdig geschikte en voldoende alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar zijn voor de betreffende soorten en functies. Het moet tevens aangeven worden waar en welke ecologische begeleiding heeft plaatsgevonden en op welke manier de mitigerende en compenserende maatregelen zijn gecontroleerd. Dit logboek is een levend document en dient te allen tijde beschikbaar te zijn bij de initiatiefnemer, en kan worden opgevraagd door het bevoegd gezag.

6 Monitoringsplan

6.1 Doel

Tijdens de looptijd van het SMP en de gebiedsvergunning (10 jaar) is monitoring benodigd om te onderzoeken of de voorgestelde maatregelen effectief zijn en of de staat van instandhouding van de beschermde soorten is gewaarborgd. Hierbij wordt onderzocht of de resultaten van de uitgevoerde mitigatie en compensatie voldoen aan de verwachting. De monitoring dient gericht te zijn op de populaties van soorten waarvoor de vergunning wordt aangevraagd, zijnde vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger), gierzwaluw, huiszwaluw en huismus. Enerzijds zal de effectiviteit van de toegepaste mitigatie en compensatie worden gemonitord en anderzijds zal middels trendonderzoek worden bepaald hoe de staat van instandhouding is. Indien er tegenvallende resultaten zijn, kan er met aanvullende maatregelen worden bijgestuurd.

6.2 Monitoring staat van instandhouding

Monitoring van de staat van instandhouding brengt in kaart hoe populaties van soorten zich in het gebied ontwikkelen. De monitoring van de staat van instandhouding zal worden opgestart vanaf de eerste lente na vergunningverlening.

De monitoringsopgave dient zich enerzijds te richten op een korte termijn monitoring, welke zorgt voor eventueel nodige bijsturing. Tevens dient er trendonderzoek naar de verschillende soorten te worden uitgevoerd, waarmee de lokale populatie gevolgd kan worden. De fluctuatie in populaties is echter ook een natuurlijk fenomeen en wordt niet per definitie veroorzaakt door de toegepaste maatregelen en de ruimtelijke ingrepen. Daarom zal voor de borging van de staat van instandhouding worden gekeken naar de trend over meerdere jaren en zal dit worden vergeleken met andere, soortgelijke gebieden en met de landelijke staat van instandhouding en trends. Op deze manier worden er geen onterechte lokale conclusie getrokken en ontstaat er een trend waarmee bepaald kan worden wat voor effecten er plaats hebben gevonden op de populatie in de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar.

6.3 Methode van monitoring

De monitoringresultaten zullen worden verkregen via de vloerMUS- en MUS-tellingen, zoals beschreven in de "Handleiding Meetnet Urbane Soorten (MUS)" opgesteld door Sovon (Schoppers et al., 2020). Om de trendveranderingen te kunnen interpreteren, is het belangrijk om ook bijzondere verblijffuncties te monitoren. Deze functies bieden een representatieve weergave van de gezondheid van de populaties. Hierbij gaat het om kolonies van gierzwaluwen, huismussen, en kraamkolonies en massawinterverblijfplaatsen van vleermuizen.

In het monitoringsplan dienen de volgende punten per soort aan bod te komen:

- Populatie-ontwikkeling in het plangebied (staat van instandhouding (SVI)) inclusief indicatoren waarmee de SVI wordt bepaald;
- monitoring van belangrijke en kwetsbare functies en verblijfplaatsen;
- monitoring van de effectiviteit van de (experimentele) maatregelen.

Bovendien dient jaarlijks een overzicht te worden gegeven van de volgende gegevens per soort:

- De indicatoren waarmee de SVI wordt bepaald;
- De ingrepen die zijn uitgevoerd op basis van de omgevingsvergunning (dus welke maatregelen zijn uitgevoerd op basis van de gebiedsbrede flora en fauna vergunning);
- De diersoorten en de aantallen die zijn geraakt door de ingrepen;
- De functionaliteiten die zijn geraakt door de ingrepen.

7 Management- en administratieplan

Bij een SMP zijn veel factoren en processen betrokken. Om dit efficiënt te beheren, dienen de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar een gedegen management- en administratieplan te laten opstellen door de uitvoerende partij. Dit plan dient de volgende onderdelen te bevatten:

- Voorwaarden doorschrijven van de vergunning aan de vergunningsgebruiker(s)
- Administratieve middelen
- Acties bij tegenvallende resultaten of incidenten
- Draaiboeken met te nemen acties, stappen en communicatielijnen
- Planningen, uitgevoerde maatregelen en geplande werkzaamheden

Dit plan beschrijft processen, communicatielijnen en verantwoordelijkheden. Het plan draagt bij aan een gestructureerde administratie aan overzicht en balans binnen het project.

Er dient een GIS-database (of iets vergelijkbaars) opgezet te worden om overzicht te houden over zowel tijdelijke als permanente maatregelen, de uitgevoerde acties ter versterking van de aanwezige populaties, en de planning van de projecten.

8 Gebiedsvergunning

De provincie Limburg gaan uiteindelijk over de goedkeuring van het SMP. Daarom is de provincie Limburg ook betrokken in onderhavige plan van aanpak. De stukken ten behoeve van de vergunningaanvraag zullen voldoen aan de huidige juridische kaders en wettelijke eisen.

8.1 Overleg met de provincie Limburg

Op 26 augustus 2025 heeft er een overleg plaatsgevonden bij de provincie Limburg tussen de beleidsmedewerkers van de provincie Limburg (aanwezig A. Kleijnen, M. Heeskens, C. Broen, J. Reumkens, en R. Lanckohr-Franssen), medewerkers van de gemeente Gennep en Mook & Middelaar (aanwezig L. Krandendijk en R. Willems) en ecologen van Sweco (aanwezig M. Pijpers en W. Kleuskens). Tijdens dit overleg is onderhavige plan van aanpak besproken en zijn er een aantal punten binnen het plan van aanpak aangepast. Hierna is er een vervolgoverleg ingepland tussen de beleidsmedewerker van de provincie Limburg (A. Kleijnen), medewerkers van de gemeente Gennep en Mook & Middelaar (aanwezig L. Krandendijk en R. Willems) en een ecooloog van Sweco (R. Morks). Na afloop van dit gesprek is er een goedkeuring gekomen voor onderhavig plan van aanpak voor het SMP. Provincie Limburg heeft wel aangegeven dat de afbakening van de huizen die binnen het kader vallen (voor het jaar 2000) lastig te onderbouwen kan zijn tegenover de mogelijke deelnemers maar dit was geen reden om het plan af te keuren.

9 Planning

Met het voorliggende plan van aanpak kunnen de gemeenten Gennep en Mook en Middelaar de aanbestedingsprocedure starten. Vervolgens kan op zijn vroegst in april 2026 begonnen worden met de nulmeting. Bij de start van de nulmeting in april 2026 zal het opstellen van een Soortenmanagementplan en de vergunningsaanvraag in de loop van 2027 kunnen worden ingediend. De verwachting is dat de ontvangst en uitvoering van de gebiedsvergunning op zijn vroegst eind 2027 in werking kan treden. Uiteraard kan dit vertraging oplopen wanneer werk moet worden uitgesteld.

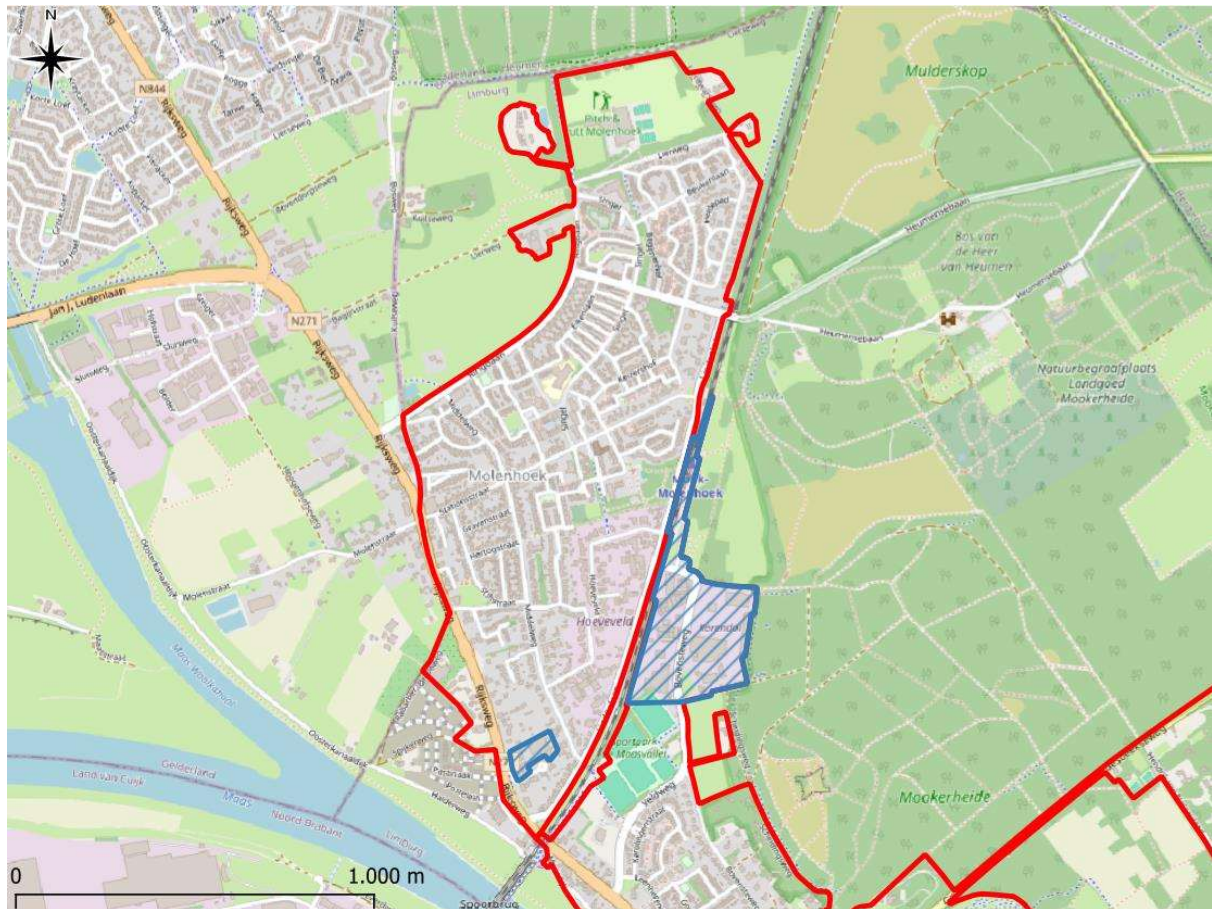
9.1 Globale planning

Onderstaande tabel is een optimistische planning.

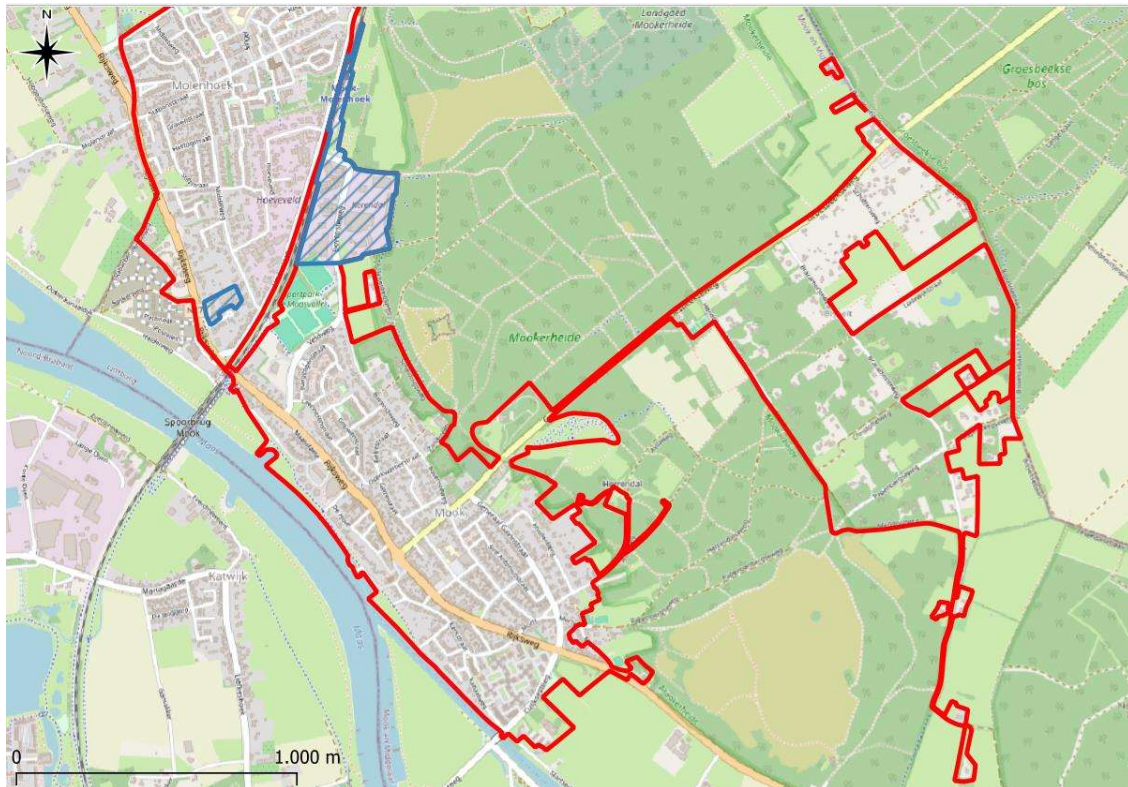
Tabel 9.1 Planning bij optimale omstandigheden rondom het SMP.

Werkzaamheden	Perioden
Nulmeting, veldwerk	April– september jaar 1
Soortenmanagementplan uitwerken	t/m eerste kwartaal jaar 2
Vergunningsprocedure	tweede kwartaal jaar 2 indienen gebiedsvergunning minimaal 5 maanden proceduredtijd

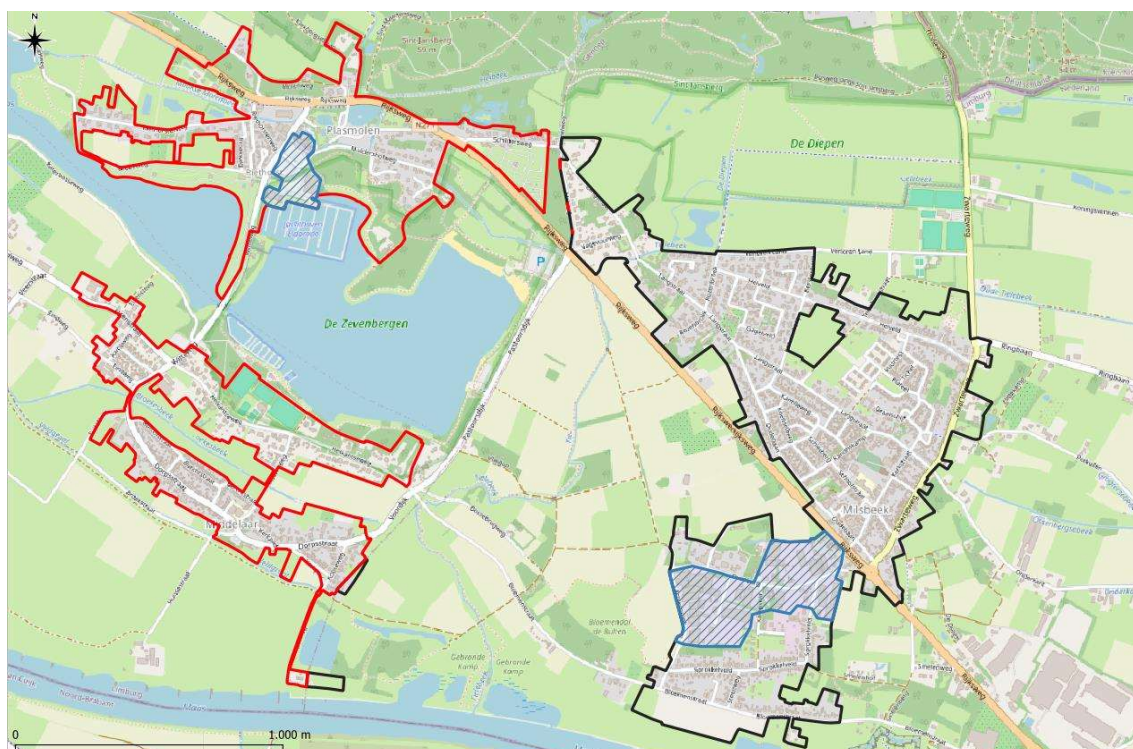
Bijlage 1: afbakening onderzoeksgebieden

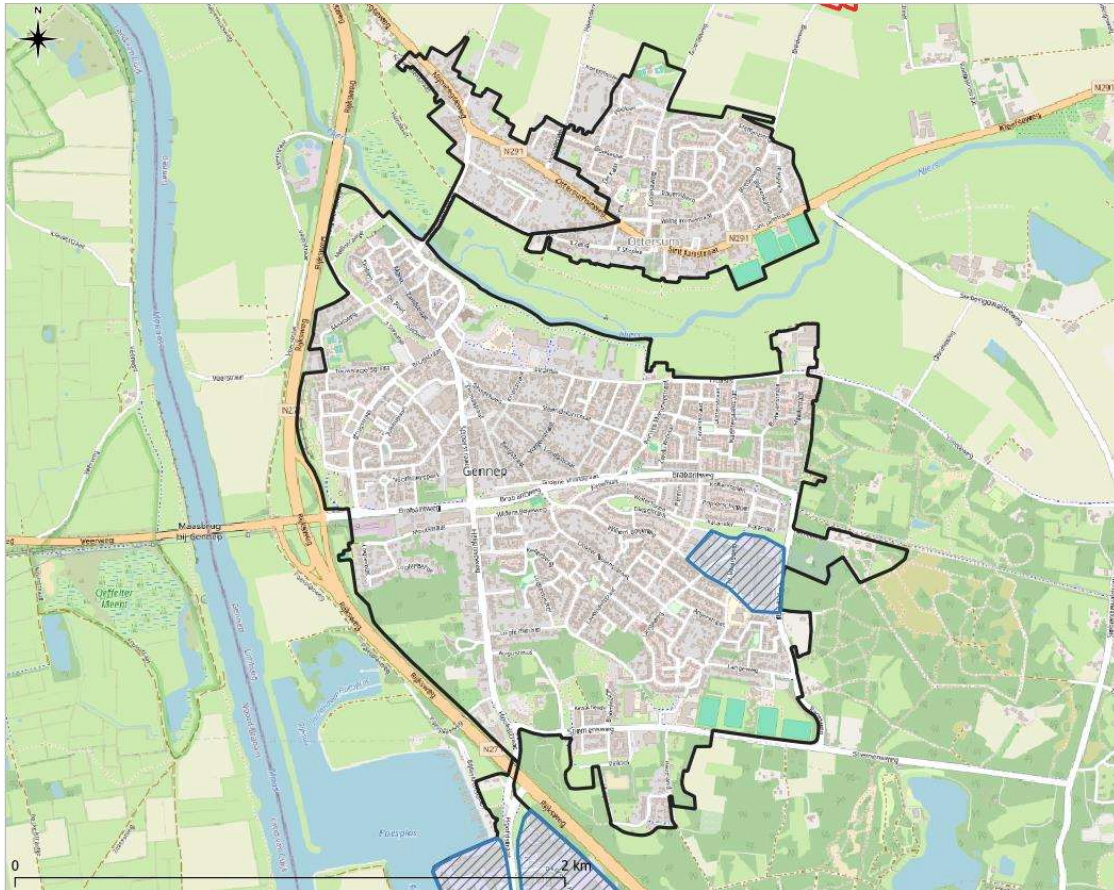
Figuur 10.1 Onderzoeksgebied in Molenhoek (rood omkaderd) en het gebied dat bestaat uit industrie en niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).

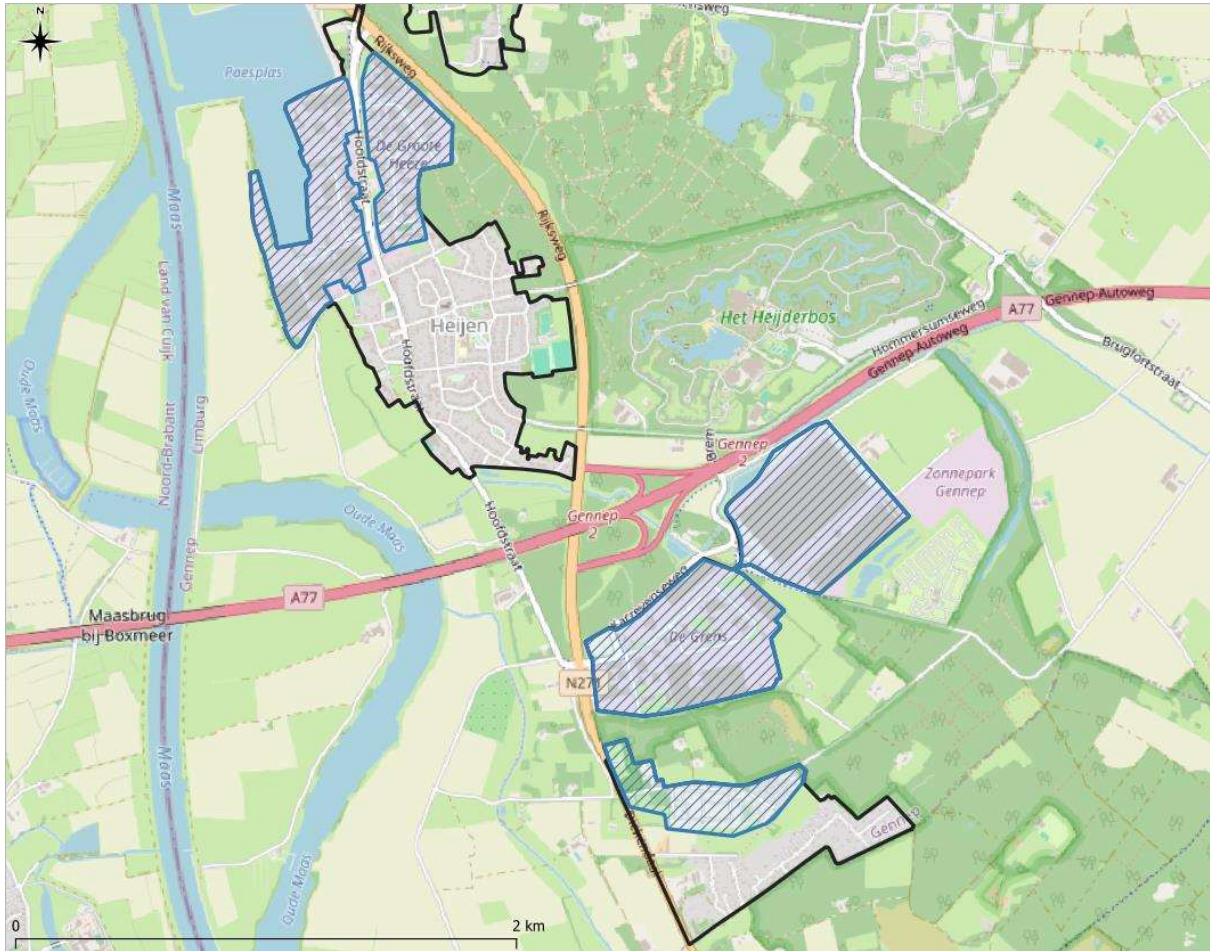
Figuur 10.2 Onderzoeksgebied in Molenhoek, Mook en de Bisselt (rood omkaderd) en het gebied dat bestaat uit industrie en niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).

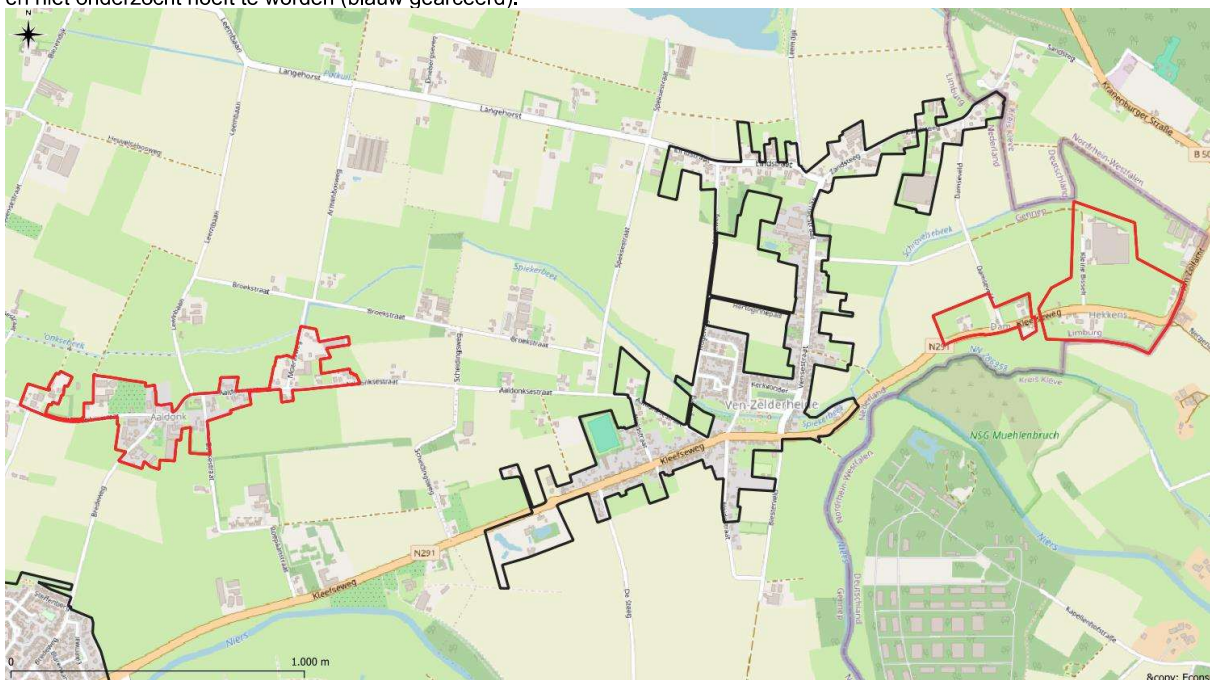
Figuur 10.3 Onderzoeksgebied in Plasmolen, Middelaar (rood omkaderd), Milsbeek (zwart omkaderd) en het gebied dat bestaat uit industrie en niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).

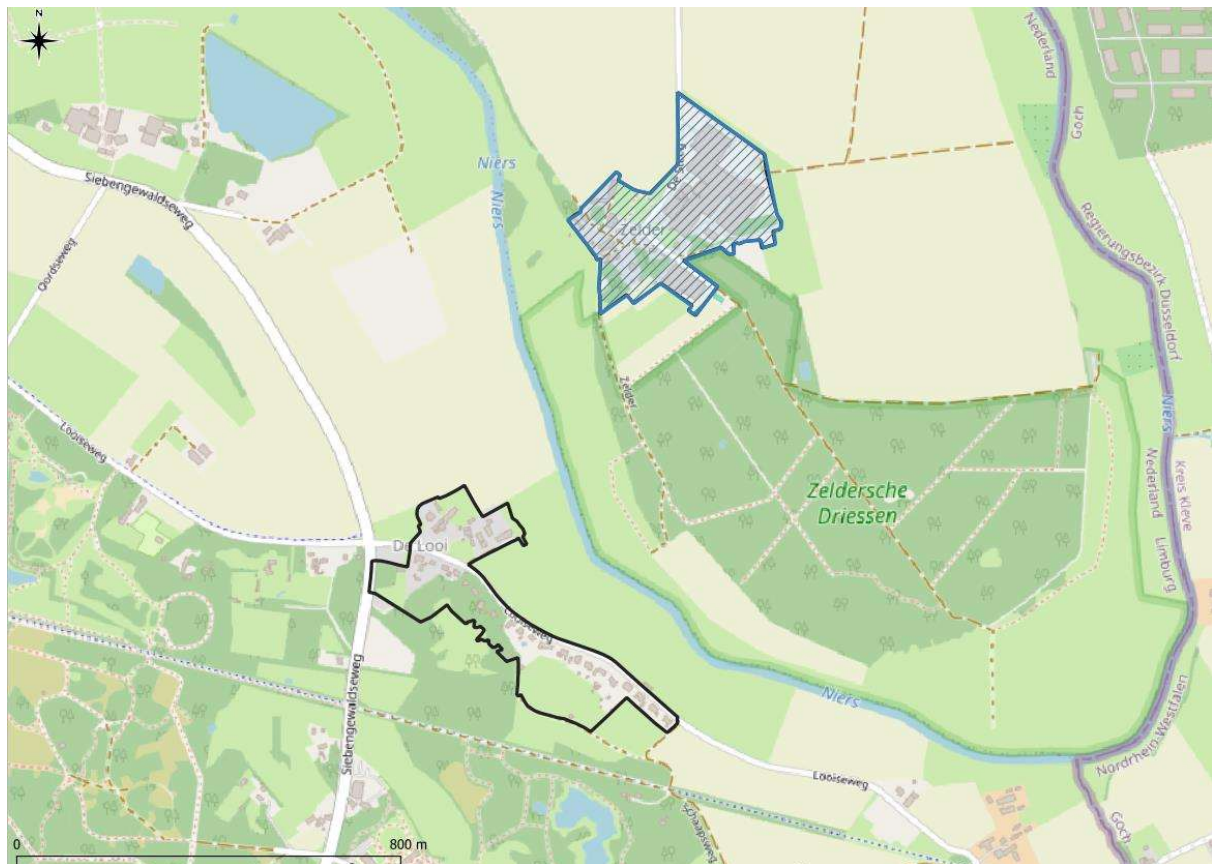
Figuur 10.4 Onderzoeksgebied in Gennep en Ottersum (zwart omkaderd) en het gebied dat bestaat uit industrie en niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).

Figuur 10.5 Onderzoeksgebied in Heijen en Diekendaal (zwart omkaderd) en het gebied dat bestaat uit industrie of woningpark en niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).

Figuur 10.6 Onderzoeksgebied Ven-Zelderheide (zwart omkaderd), Aaldonk en Dam en Hekkens (rood omkaderd).

Figuur 10.7 Onderzoeksgebied in de Looi (zwart omkaderd) en het buitengebied Zelder dat niet onderzocht hoeft te worden (blauw gearceerd).